

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.
(คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. เสนอโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๖๗ (๗) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ดังนี้

๑.๑ หลักการ

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

๑.๒ เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๐ (๕) และมาตรา ๒๖๗ บัญญัติให้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อกำหนดการได้มา หน้าที่และอำนาจ ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ความเห็น และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่จะใช้ประกอบการพิจารณาและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย โดยการดำเนินการดังกล่าวมีความจำเป็นต้องมีการกระทบหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลบางประการ และเป็นไปเท่าที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๑.๓ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. มีเนื้อหารวมจำนวน ๖๓ มาตรา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

- บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ผู้ตรวจการแผ่นดิน” หมายความว่า รวมถึงประธานผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย

“กฎ” หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ข้อบังคับ ระเบียบ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นที่ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครองด้วย

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครองด้วย

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

- กำหนดให้ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่ ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว **(ร่างมาตรา ๕)**

- กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องให้ความร่วมมือ และความช่วยเหลือ องค์กรอิสระทุกองค์กร **(ร่างมาตรา ๖)**

หมวด ๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

- กำหนดองค์ประกอบ คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่าหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี จำนวน ๒ คน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๑ คน โดยผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติ เช่น มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๕ ปี แต่ไม่เกิน ๗๐ ปี สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่น เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด ดิตยาเสพติดให้โทษ เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต เป็นต้น **(ร่างมาตรา ๘ - ร่างมาตรา ๑๐)**

- กำหนดให้คณะกรรมการสรรหา ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา เป็นประธาน กรรมการ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ และบุคคลซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระที่มีใช้ผู้ตรวจการแผ่นดิน แต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๘ และมาตรา ๙ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ องค์กรละ ๑ คน เป็นกรรมการ (ร่างมาตรา ๑๑)

- กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของคณะกรรมการสรรหา เพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ (ร่างมาตรา ๑๒)

- กำหนดให้ผู้ได้รับการสรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (ร่างมาตรา ๑๓)

- กำหนดให้ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินโดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๒๐) (๒๑) หรือ (๒๒) หรือยังประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๐ (๒๓) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้ว ต่อประธานวุฒิสภาภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๑๔)

- กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครหรือผู้ได้รับการสรรหา (ร่างมาตรา ๑๕)

- กำหนดให้ประธานกรรมการสรรหาและกรรมการสรรหาได้รับเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด (ร่างมาตรา ๑๖)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๗ ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (ร่างมาตรา ๑๗)

- กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เมื่อตาย ลาออก หรือขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ (ร่างมาตรา ๑๘)

- กำหนดให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับร้องขอ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ตรวจการแผ่นดินผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ (๒) หรือ (๓) (ร่างมาตรา ๑๙)

- กำหนดให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นการชั่วคราวให้ครบ ๓ คน ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกกล่าวหาและศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้อง และมีผู้ตรวจการแผ่นดินเหลืออยู่ไม่ถึง ๒ คน (ร่างมาตรา ๒๐)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา และการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรม กล่าวหา และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม (ร่างมาตรา ๒๑)

- กำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ การเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ การแสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น เป็นต้น (ร่างมาตรา ๒๒)

- กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่และอำนาจ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า และกรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า (ร่างมาตรา ๒๓)

- กำหนดอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ได้แก่ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและไม่ซ้ำซ้อนกัน แต่ต้องไม่ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ การออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการแจ้ง การร้องเรียน การแสวงหาข้อเท็จจริง และการพิจารณา รวมทั้งระเบียบเกี่ยวกับการมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อรายงานต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน การออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าเดินทางของบุคคลซึ่งมาให้ความเห็นหรือถ้อยคำ และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นต้น (ร่างมาตรา ๒๔)

- กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา และมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๒๕)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน ในกรณีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ การปรึกษาหารือร่วมกับองค์กรอิสระอื่นหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี การเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง เป็นต้น (ร่างมาตรา ๒๖)

- กำหนดให้ในกรณีที่จำเป็นต้องได้ข้อมูลหรือมีการศึกษาเรื่องใด ผู้ตรวจการแผ่นดินจะขอให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจ้างบุคคลหรือสถาบันซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญดำเนินการในเรื่องนั้นได้ตามที่จำเป็น (ร่างมาตรา ๒๗)

- กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลอันทำให้สามารถระบุตัวตนของผู้แจ้งผู้ร้องเรียน รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยข้อมูลเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจหรือตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล (ร่างมาตรา ๒๘)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการผู้ตรวจการแผ่นดิน พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๒๙)

- กำหนดให้เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ได้รับเบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ (ร่างมาตรา ๓๐)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่า ๑ ปี มีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุที่ครบวาระ ตาย ลาออก หรือมีอายุครบ ๗๐ ปี (ร่างมาตรา ๓๑)

หมวด ๒ การดำเนินการตามหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

- กำหนดหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริง หรือดำเนินการอื่นใดด้วยความรอบคอบ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ต่อไป เมื่อความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ว่าโดยทางใด ไม่ว่าจะมิใช่ผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตาม ว่าบุคคลใดได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติ

ตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีกรณีที่มีการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ (ร่างมาตรา ๓๒)

- กำหนดให้เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ให้หน่วยงานของรัฐนั้นดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน (ร่างมาตรา ๓๓)

- กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่บุคคลใด ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะนั้นภายใน ๓๐ วัน (ร่างมาตรา ๓๔)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานพร้อมข้อเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปโดยเร็ว ในกรณีที่ความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๓๕)

- กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมเรื่องใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณี หรือเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐอื่นที่จะขจัดความเดือดร้อนหรืออำนวยความสะดวกได้ตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว (ร่างมาตรา ๓๖)

- กำหนดเรื่องที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา ได้แก่ เรื่องที่เป็นนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่ในนโยบายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือมีผลให้มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่มีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว เว้นแต่เป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมายหรือกฎที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เรื่องที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น (ร่างมาตรา ๓๗)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการดำเนินการ การไม่รับพิจารณาหรือยุติการพิจารณา ให้ผู้ร้องเรียนหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทราบ โดยในกรณีที่มิได้รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ให้ระบุเหตุผลให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย (ร่างมาตรา ๓๘)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และรัฐสภา ภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (ร่างมาตรา ๓๙)

หมวด ๓ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

- กำหนดให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา กำกับดูแล และรับผิดชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๔๐)

- กำหนดหน้าที่และอำนาจของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ การรับผิดชอบงานธุรการและดำเนินการเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินบรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่น การอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน การศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุน ให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น (ร่างมาตรา ๔๑)

- กำหนดเรื่องที่ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจออกกระเปียบหรือประกาศ ได้แก่ การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงาน การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน เงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่งและค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์อื่นของเลขาธิการ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม สมรรถภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงาน วินัยและการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและพนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไข ในการจ้างลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น (ร่างมาตรา ๔๒)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินออกข้อกำหนดทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๔๓)

- กำหนดให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ๑ คนซึ่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งตามมติของผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ขึ้นตรงต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๔๔)

- กำหนดให้เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ประจักษ์ มีสัญชาติไทย มีอายุไม่เกิน ๖๐ ปีในวันที่ได้รับแต่งตั้งและมีอายุไม่เกิน ๖๕ ปีในขณะดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปีนับแต่วันที่ ได้รับแต่งตั้ง (ร่างมาตรา ๔๕)

- กำหนดให้เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง ที่นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เมื่อตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ไม่สามารถทำงานได้เต็มเวลา ผู้ตรวจการแผ่นดินมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง หรือเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง (ร่างมาตรา ๔๖)

- กำหนดให้เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีหน้าที่และอำนาจควบคุมดูแลการปฏิบัติงานโดยทั่วไปของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมติของผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้มีหน้าที่และอำนาจ บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัย พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน วางระเบียบเกี่ยวกับการ

ปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเท่าที่ไม่ขัดกับระเบียบหรือประกาศหรือมติของผู้ตรวจการแผ่นดิน และหน้าที่และอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่น และตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด (ร่างมาตรา ๔๗)

- กำหนดให้ในกิจการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้แทนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ถ้าเป็นกิจการสำคัญเกี่ยวกับการงบประมาณของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินขอความเห็นชอบจากผู้ตรวจการแผ่นดินก่อน (ร่างมาตรา ๔๘)

- กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนองบประมาณรายจ่าย เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี การเสนองบประมาณรายจ่ายให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงรายได้และทรัพย์สินที่มีอยู่ด้วย (ร่างมาตรา ๔๙)

- กำหนดให้เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมใช้บังคับแล้ว ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อขอความเห็นชอบจากผู้ตรวจการแผ่นดิน และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (ร่างมาตรา ๕๐)

- กำหนดให้รายได้และทรัพย์สินในการดำเนินกิจการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบด้วย เงินอุดหนุนที่ได้รับมาตามมาตรา ๔๙ รายได้จากค่าธรรมเนียมหรือทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดอกผลหรือผลประโยชน์ของเงินหรือทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และรายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๕๑)

- กำหนดให้รายได้ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๕๒)

- กำหนดให้ทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี และผู้ใดจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้มิได้ (ร่างมาตรา ๕๓)

- กำหนดให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายใน ๙๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๕๔)

หมวด ๔ บทกำหนดโทษ

- กำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา หรือเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือเปิดเผยข้อมูลอันทำให้สามารถระบุตัวตนของผู้แจ้ง ผู้ร้องเรียน รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา ๕๕)

บทเฉพาะกาล

- กำหนดบทบัญญัติรองรับให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ บรรดาที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ (ร่างมาตรา ๕๖)

- กำหนดบทบัญญัติรองรับให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระที่มีใช้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๕๗)

- กำหนดบทบัญญัติรองรับให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินตามจำนวนที่ยังว่างอยู่ ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่มิควินิจฉัย (ร่างมาตรา ๕๘)

- กำหนดบทบัญญัติรองรับให้เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าประสงค์จะดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินทำสัญญาจ้างขึ้นโดยให้มีระยะเวลาการจ้างไม่เกินวาระที่จะต้องพ้นจากตำแหน่งตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ (ร่างมาตรา ๕๙)

- กำหนดบทบัญญัติรองรับให้บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๖๐)

- กำหนดบทบัญญัติรองรับให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๖๑)

- กำหนดบทบัญญัติรองรับให้โอนบรรดาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเป็นของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๖๒)

- กำหนดบทบัญญัติรองรับให้การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนหรือการดำเนินการอื่นใดตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และพระราชบัญญัติ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ถ้าการนั้นอยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๖๓)

๑.๔ สรุปผลการวิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบในการตรากฎหมาย

๑.๔.๑ สรุปความจำเป็นในการตรากฎหมาย

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๐ (๕) และมาตรา ๒๖๗ บัญญัติให้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อกำหนดการได้มา หน้าที่และอำนาจ ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ความเห็น และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่จะใช้ประกอบการพิจารณาและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย โดยการดำเนินการดังกล่าวมีความจำเป็นต้องมีการกระหนาบหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลบางประการ และเป็นไปเท่าที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๑.๔.๒ สรุปการฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ได้มีการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ดังนี้

มาตรา ๕ กำหนดให้ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว

ความเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๑. ส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ โดยรัฐมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อให้ประชาชนตรวจสอบได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว

๒. ให้มีมาตรการ กระบวนการ หรือกลไก ในการรับทราบข้อมูลจากภาคประชาชน เพื่อนำไปสู่การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อดำเนินการแก้ไขให้เป็นรูปธรรม และแจ้งให้ประชาชนรับทราบผลการตรวจสอบ

๓. สนับสนุนให้มีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. ของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ความเห็นของภาคประชาชน

๑. ผู้ตรวจการแผ่นดินควรกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ให้ชัดเจน
๒. ผู้ตรวจการแผ่นดินเมื่อรับเรื่องร้องทุกข์แล้วต้องดำเนินการโดยพลันและแจ้งให้ผู้ร้องทราบด้วย
๓. ควรกำหนดเวลาการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนไว้โดยแต่ละเรื่องให้ใช้เวลาไม่เกิน ๖ เดือน

ผลการพิจารณาของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติในร่างมาตรา ๕ มีความสอดคล้องกับความเห็นในข้อ ๑ แล้ว

บทบัญญัติในร่างมาตรา ๓๒ ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งหรือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ในกรณีที่พบเห็นหรือเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม อันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีกรณีที่การปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป และร่างมาตรา ๓๘ ได้กำหนดให้มีกลไกในการแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วยแล้วนั้น มีความสอดคล้องกับความเห็นในข้อ ๒. แล้ว

ความเห็นในข้อ ๓ (ของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ) มิใช่การดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ร่างมาตรา ๒๔ วรรคสอง ที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการแจ้ง การร้องเรียน การแสวงหาข้อเท็จจริง และการพิจารณาต้องไม่มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น เกิดความล่าช้า หรือขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนตามมาตรา ๕ วรรคสอง ด้วย รวมทั้งต้องมีการแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วยตามร่างมาตรา ๓๘ จึงมีความสอดคล้องกับความเห็นที่เสนอมาแล้ว

มาตรา ๘ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่าหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี จำนวน ๒ คน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๑ คน

ความเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๑. คุณสมบัติของผู้ที่จะมาทำหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ควรจำกัดเฉพาะกลุ่มข้าราชการเท่านั้น แต่ควรเปิดโอกาสให้มาจากกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ด้วย โดยระบุคุณสมบัติของผู้ตรวจการแผ่นดินเพิ่มเติมว่า “หรือสาขาอื่น” ด้วย ทั้งนี้ การสรรหากรรมการในองค์กรอิสระควรพิจารณาจากความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภารกิจขององค์กรอิสระแต่ละองค์กรเป็นสำคัญ การที่กรรมการในองค์กรอิสระมาจากกลุ่มข้าราชการ ย่อมทำให้ทัศนคติและแนวคิดของกรรมการในองค์กรอิสระมีลักษณะแบบราชการ ดังนั้น ผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการเมืองและมีการเสนอบทความหรือแสดงวิสัยทัศน์เกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยด้วย

๒. ควรลดการผูกขาดการใช้อำนาจรัฐ โดยการกำหนดระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การโยกย้าย สับเปลี่ยนข้าราชการ และข้าราชการส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

ความเห็นของภาคประชาชน

๑. ต้องมีความรู้ความสามารถในงานที่เกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

๒. ควรมีความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง

๓. การกำหนดให้ต้องดำรงตำแหน่งอธิบดีเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี เป็นระยะเวลาที่นานเกินไป ควรกำหนดเป็นไม่น้อยกว่า ๓ ปี

๔. มีประสบการณ์การทำงานด้านกฎหมาย โดยเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองการประกอบวิชาชีพและประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี และได้รับการรับรองการประกอบวิชาชีพจากองค์กรวิชาชีพ

๕. เคยปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดินอย่างน้อย ๑๐ ปี การให้ภาคเอกชนหรือองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ (NGOs) เข้ามาจะไม่เข้าใจระบบการบริหารราชการแผ่นดินทำให้ตรวจสอบการบริหารราชการได้ยาก

๖. ไม่เห็นด้วยกับการบัญญัติให้มาจากผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินและผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะเท่านั้น แต่ควรบัญญัติให้เปิดกว้างเป็นการทั่วไป ทุกคนสามารถสมัครเพื่อดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้

๗. ต้องการให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินมากกว่า ๓ คน ขึ้นไป จึงจะเพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาให้ประชาชน

ผลการพิจารณาของกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในข้อ ๑ (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ) ไม่อาจกำหนดไว้ได้ เนื่องจากจะขัดแย้งกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒๘ ที่กำหนดให้ผู้ที่ได้รับการสรรหาเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่าหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลานานไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี จำนวนหนึ่งคน

ความเห็นในข้อ ๒ เป็นข้อเสนอที่ไม่ใช่การดำเนินการที่จะกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ความเห็นที่เสนอ (ของภาคประชาชน) ไม่อาจกำหนดไว้ได้ เนื่องจากจะเป็นการขัดแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒๘ ที่กำหนดให้ผู้ได้รับการสรรหาเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่าหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี จำนวนหนึ่งคน

มาตรา ๑๒ กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของคณะกรรมการสรรหา เพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ

ความเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๑. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมทั่วไป ซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม เพื่อมาทำหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดินนอกจากการประกาศรับสมัครให้เกิดความชัดเจน

๒. กำหนดนิยามและขอบเขตคำว่า “มีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญ ในการปฏิบัติหน้าที่และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม” รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดหรือคุณลักษณะของบุคคลที่มาทำหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีความชัดเจน

๓. กำหนดนิยามและขอบเขตคำว่า “บุคคลที่มีความเหมาะสมทั่วไป” ให้ชัดเจนและมีรายละเอียดมากเพียงพอว่าหมายถึงบุคคลประเภทใด หรือมีคุณสมบัติอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้คณะกรรมการสรรหามีกรอบและแนวทางที่ชัดเจนในการจัดสรรบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ความเห็นของภาคประชาชน

ต้องการให้ที่มาของผู้ตรวจการแผ่นดินมาจากการสมัครเข้ามามากกว่าให้สมาชิกวุฒิสภาเลือกเข้ามา

ผลการพิจารณาของกรรมาการร่างรัฐธรรมนูญ

- บทบัญญัติร่างมาตรา ๑๒ มีความสอดคล้องกับความเห็นในข้อ ๑ ที่เสนอมาแล้ว
- ความเห็นตามข้อ ๒ และข้อ ๓ (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ) ที่เสนอมานั้น

คณะกรรมการสรรหาสามารถกำหนดกรอบและแนวทางในการพิจารณาคัดสรรเพื่อให้ได้บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติดังกล่าวไว้อยู่แล้ว และจะมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับกระบวนการสรรหาที่มีการกำหนดคุณสมบัติในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าการให้นิยามไว้ในกฎหมาย

- บทบัญญัติในร่างมาตรา ๑๒ กำหนดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๗ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๒๐๓ วรรคหก ที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมาจากการสรรหาของคณะกรรมการสรรหา โดยจะมาจากการประกาศรับสมัคร หรือการสรรหาจากบุคคลซึ่งมีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วย จึงสอดคล้องกับความเห็นที่เสนอมาแล้ว ส่วนกรณีที่ต้องเสนอให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบนั้น เป็นสิ่งที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องกระทำ (ความเห็นของภาคประชาชน)

มาตรา ๒๒ กำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ การเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ การแสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น เป็นต้น

ความเห็นของภาคประชาชน

๑. จำนวน ๔๕ คน เชื่อว่าการเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมได้

๒. จำนวน ๑๓ คน ไม่เชื่อว่าการเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมได้

๓. จำนวน ๖๖ คน เห็นด้วยกับการที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

๔. จำนวน ๓ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๓

๕. จำนวน ๖๓ คน เห็นด้วยกับการที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ จะมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการใช้สิทธิของประชาชน และชุมชนที่จะติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ รวมตลอดทั้งฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

๖. จำนวน ๘ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๕ เพราะหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ เป็นเชิงนโยบาย การติดตามตรวจสอบว่าปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนตามนโยบายหรือไม่เป็นเรื่องยาก

๗. เสนอให้นำมาตรา ๒๗๙ และ มาตรา ๒๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาบัญญัติ

๘. จำนวน ๒๒ คน เห็นว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่ร่างรัฐธรรมนูญบัญญัติ มีความเหมือนกันกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน

๙. จำนวน ๔๘ คน เห็นว่าต่างกัน เพราะการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะเน้นไปที่ตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่กรณีกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการโดยเอกชนอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวมและละเมิดอนุสัญญาต่างประเทศก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน อีกทั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นลักษณะการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อยู่ในตัวแต่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในบางกรณีอาจไม่ใช่การละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ผลการพิจารณาของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

- **ความเห็นตามข้อ ๑-๖** เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๒๒ นั้น เห็นว่า การกำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นกรณีที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๐

- **ความเห็นตามข้อ ๗** ไม่อาจกำหนดได้เนื่องจากจะขัดแย้งกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ ที่บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้น และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้ว ให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย

- **ความเห็นตามข้อ ๘ และข้อ ๙** ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้น ร่างมาตรา ๖ และร่างมาตรา ๒๒ วรรคสาม ได้กำหนดกลไกให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือร่วมกับองค์กรอิสระอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์การเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อนกัน

- สำหรับการดำเนินการในกรณีที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป และเพื่อขจัดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกันหารือและวางหลักเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไปด้วยแล้ว

มาตรา ๒๙ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการผู้ตรวจการแผ่นดิน พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ความเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

- ในการตรวจสอบภายในหน่วยงานของรัฐ ผู้ตรวจราชการของรัฐ และองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องจะต้องทำหน้าที่อย่างจริงจัง เพื่อให้ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจของรัฐ

ทุกตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ ไม่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หากข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ ละเลยหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หรือแสวงหาผลประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หรือแสวงหาผลประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีโทษตามกฎหมายในอัตราสูงสุด

ความเห็นของภาคประชาชน

- ถ้าผู้ตรวจการแผ่นดินละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ต้องได้รับโทษทางอาญาตามมาตรา ๑๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญาคือ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- ควรมีบทลงโทษผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผลการพิจารณาของกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ

- ร่างมาตรา ๒๒ ได้กำหนดให้การดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมุ่งหมายที่จะส่งเสริม สนับสนุน และให้คำแนะนำ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งในร่างมาตรา ๓๓ ร่างมาตรา ๓๔ ได้กำหนดกลไกการดำเนินการในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยไม่มีเหตุอันสมควรไว้แล้ว

- ความเห็นที่เสนอมาเป็นกลไกการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาโดยทั่วไป ซึ่งไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

- ผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ภายใต้การตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่นด้วยอยู่แล้ว

มาตรา ๓๒ กำหนดหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริง หรือดำเนินการอื่นใดด้วยความรอบคอบ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ต่อไป เมื่อความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ว่าโดยทางใด ไม่ว่าจะมีส่วนหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตาม ว่าบุคคลใดได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีกรณีที่การปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

ความเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๑. กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจในการกำหนดวิธีการชั่วคราวให้ระงับการกระทำฟ้องร้องคดีแก่เจ้าหน้าที่กระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมายรวมทั้งการกำหนดบทบัญญัติคุ้มครองผู้ร้องเรียนหรือพยานที่มาให้ข้อเท็จจริงกับผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย

๒. กำหนดโครงสร้าง กฎเกณฑ์และมาตรการลงโทษ กรณีใช้มาตรการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของประชาชน โดยประชาชนผู้ร้องเรียนต้องมีส่วนเกี่ยวข้องและอยู่ในพื้นที่อันเป็นมูลเหตุของการร้องเรียน และหากหน่วยงานของรัฐที่ถูกร้องเรียนไม่ได้กระทำผิดตามที่มีการร้องเรียน ผู้ร้องเรียนจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนร้องเรียนและฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

๓. เสนอประเด็นการปฏิรูปที่ควรจะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส ตามที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ) ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๗๘

ความเห็นของภาคประชาชน

๑. จำนวน ๕๗ คน เห็นด้วยที่จะต้องทำงานในลักษณะของการประสานงานแบบไม่เป็นทางการและเป็นไปแบบกัลยาณมิตรกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนก่อนที่จะดำเนินการใช้อำนาจอย่างเป็นทางการตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้

๒. จำนวน ๑๒ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๑ เพราะจะเกิดการช่วยเหลือสมยอมกันทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ของหน่วยงานรัฐ ทำให้อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินหย่อนยาน ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความเป็นกลาง

๓. จำนวน ๖๑ คน เห็นด้วยที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถใช้ดุลพินิจหยิบยกเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐขึ้นพิจารณาได้เองโดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องทุกข์หรือร้องเรียนจากประชาชน

๔. จำนวน ๙ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๓ เพราะอาจทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจมากเกินไป

๕. จำนวน ๕๐ คน เห็นด้วยที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจในการกำหนดมาตรการชั่วคราวหรือวิธีการชั่วคราว เพื่อคุ้มครองความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่ประชาชนได้รับ เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๖. จำนวน ๑๙ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๕ เนื่องจากเป็นอำนาจของศาลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นเพียงผู้ตรวจสอบข้อเท็จจริงไม่มีอำนาจในการลงโทษ และศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวและไต่สวนฉุกเฉินอยู่แล้ว

๗. ผู้ตรวจการแผ่นดินควรเป็นที่เล็งให้ประชาชนในกรณีที่ประชาชนไม่รู้ว่าจะดำเนินการฟ้องร้องอย่างไร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องร้องแทนเนื่องจากว่าถ้าเป็นการกลั่นแกล้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้กลิ่นกรองก่อน

๘. ควรมีอำนาจที่จะชะลอการบังคับตามกฎหมายหรือให้คุ้มครองชั่วคราวได้ไม่เกิน ๓๐ วัน เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตรวจสอบ สอบสวนให้เกิดความชัดเจนก่อนว่าผู้ร้องหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นฝ่ายผิด

๙. จำนวน ๒๑ คน เห็นด้วยที่ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจในการฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแทนประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับความไม่เป็นธรรมจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๑๐. จำนวน ๔๙ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๙ เพราะในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชนผู้ตรวจการแผ่นดินจำต้องอาศัยการยอมรับและต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจฟ้องร้องแทนประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน จะทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องกลายเป็นคู่กรณีกับหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยไม่สมควร

๑๑. การดำเนินการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่รัฐควรกระทำอย่างเป็นมิตร ไม่ควรใช้บุคลากรมากเกินไปจนความจำเป็น

ผลการพิจารณาของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

- **ความเห็นตามข้อ ๑** เกี่ยวกับอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการกำหนดมาตรการชั่วคราวหรือวิธีการชั่วคราวนั้น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้กำหนดกลไกดังกล่าวไว้ เนื่องจากเป็นกรณีที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของศาลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในเรื่องดังกล่าวอยู่แล้ว และผู้ตรวจการแผ่นดินก็มีหน้าที่และอำนาจที่จะแจ้งให้หน่วยงานดังกล่าวดำเนินการตามหน้าที่ได้ด้วยแล้ว

- **ความเห็นตามข้อ ๒** เกี่ยวกับการป้องกันไม่ให้ประชาชนร้องเรียนและฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรนั้น ร่างมาตรา ๒๔ วรรคสอง ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการแจ้งหรือการร้องเรียนให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดไว้แล้ว และหากเป็นการร้องเรียนโดยใช้สิทธิไม่สุจริต ร่างมาตรา ๓๗ (๕) ก็ได้กำหนดไว้แล้วว่ามีให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ส่วนกรณีที่ผู้ร้องเรียนนำความอันเป็นเท็จมาร้องเรียน อาจต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ ที่กำหนดว่า ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- **ความเห็นข้อ ๓** สอดคล้องกับร่างมาตรา ๓๔ ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งหรือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินในกรณีที่พบเห็นหรือเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีกรณีที่มีการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุด้วยแล้ว (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ)

- **ความเห็นตามข้อ ๑ ข้อ ๒ และข้อ ๑๑** เกี่ยวกับแนวทางการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกับหน่วยงานอื่นนั้น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนดกลไกโดยมุ่งหมายที่จะกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นต้องเป็นไปในลักษณะกัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการช่วยกันจัดหรือระงับความเดือดร้อนเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศ

- **ความเห็นตามข้อ ๓ และข้อ ๔** เกี่ยวกับอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการจัดหรือระงับความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน โดยร่างมาตรา ๓๒ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องรอให้มีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่หน่วยงานของรัฐปฏิบัติต่อประชาชนและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน

- **ความเห็นตามข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๘** เกี่ยวกับอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการกำหนดมาตรการชั่วคราวหรือวิธีการชั่วคราวนั้น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้กำหนดกลไกดังกล่าวไว้ เนื่องจากเป็นกรณีที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของศาลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในเรื่องดังกล่าวอยู่แล้ว และผู้ตรวจการแผ่นดินก็มีหน้าที่และอำนาจที่จะแจ้งให้หน่วยงานดังกล่าวดำเนินการตามหน้าที่ได้ด้วยแล้ว

- **ความเห็นตามข้อ ๗ ข้อ ๙ และข้อ ๑๐** เกี่ยวกับการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการฟ้องร้องนั้น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจดำเนินการฟ้องร้องแทนประชาชน เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินจะมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาของส่วนรวมมากกว่าการแก้ไขทุกข์ของรายบุคคล แต่อย่างไรก็ดี กรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมเรื่องใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณี หรือเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐอื่นที่จะจัดความเดือดร้อนหรืออำนวยความสะดวกได้ตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว ให้ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานของรัฐนั้นพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปได้ (ภาคประชาชน)

มาตรา ๓๓ กำหนดให้เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ให้หน่วยงานของรัฐนั้นดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน

ความเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

- กำหนดให้การใช้อำนาจและการทำหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินควรมีลักษณะเบ็ดเสร็จเด็ดขาดและเป็นที่สุดสามารถเข้าไปดำเนินการจัดการและแก้ไขข้อบกพร่องรวมทั้งการสั่งการหรือลงโทษผู้กระทำความผิดที่ไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินได้

ความเห็นของภาคประชาชน

๑. ควรให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินในการกำหนดบทลงโทษตามความเหมาะสมต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นและสมควรแก่เหตุ

๒. จำนวน ๕๗ คน เห็นด้วยในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป

๓. จำนวน ๑๔ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๒ เพราะเมื่อไม่มีสภาพบังคับ ข้อเสนอแนะก็เป็นเพียงนามธรรมที่ไม่มีใครใส่ใจหรือปฏิบัติตาม ควรเพิ่มอำนาจในการบังคับการให้หน่วยงานปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย หากไม่ปฏิบัติตามควรมีบทลงโทษ

- ควรมีบทลงโทษกับหัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ หากไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินภายในเวลาที่กำหนด ไม่ใช่ถ้าเมื่อไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีโทษ แค่ให้รายงานไปที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐสภาเท่านั้น เพื่อไม่ให้หน่วยงานใช้เป็นช่องทางในการหลีกเลี่ยงที่จะแก้ไขปัญหาให้ประชาชน แต่หากหน่วยงานเห็นว่าข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรม ก็ให้ยื่นอุทธรณ์หรือยื่นฟ้องผู้ตรวจการแผ่นดิน ต่อศาลปกครองได้

ผลการพิจารณาของกรรมาการร่างรัฐธรรมนูญ

- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนดกลไกให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปรึกษาหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐก่อนมีการเสนอแนะ และกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอันทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยเร็ว โดยให้ถือว่ารายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่การจะกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเพียงองค์กรเดียว ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากจะเป็นการขัดหรือแย้งกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินและองค์กรอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

- **ความเห็นตามข้อ ๑ (ของภาคประชาชน)** ไม่สอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งการจะกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเพียงองค์กรเดียว ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากจะเป็นการขัดหรือแย้งกับหน้าที่และอำนาจศาลและองค์กรอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

- ความเห็นเกี่ยวกับสภาพบังคับในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนดกลไกไว้แล้วว่า กรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้ถือว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอันทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยเร็ว โดยให้ถือว่ารายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นส่วนของการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา ๓๔ กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่บุคคลใด ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามคำแนะนำนั้นภายใน ๓๐ วัน

ความเห็นของภาคประชาชน

๑. ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เนื่องจากข้าราชการในพื้นที่ถูกนักการเมืองท้องถิ่นครอบงำ

๒. ควรให้อำนาจสอบสวนทางวินัยเองได้โดยไม่ต้องอาศัยคณะกรรมการในหน่วยงานที่มีปัญหาเพราะอาจช่วยกันและล่าช้าหรือให้อำนาจออกมาตรการเร่งด่วน

ผลการพิจารณาของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

- **ความเห็นข้อ ๑** เป็นปัญหาทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตามก็ดี ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนดกลไกและมาตรการเพื่อให้เกิดหน่วยงานของรัฐปฏิบัติให้เป็นตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินด้วยแล้ว

- เพื่อมิให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรอื่น ดังนั้น ร่างมาตรา ๓๖ จึงกำหนดให้ในกรณีที่เป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐอื่นที่จะขจัดความเดือดร้อนหรืออำนวยความสะดวกได้ตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้วให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้หน่วยงานของรัฐนั้นพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปแต่อย่างไรก็ดี หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า

- เพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย กฎ หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะแสวงหาข้อเท็จจริงและศึกษาข้อมูลในเรื่องนั้นเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขต่อไปได้

มาตรา ๓๖ กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมเรื่องใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณี หรือเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐอื่นที่จะขจัดความเดือดร้อนหรืออำนวยความสะดวกได้ตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว

ความเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

- การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐควรมีมาตรการทางกฎหมายที่มีสภาพบังคับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม โดยควรเสนอให้แก้ไขและอัตราโทษในความผิดทุจริตคอร์รัปชันโดยผู้ใดกระทำความผิดทุจริตคอร์รัปชันให้ลงโทษตามเกณฑ์ตัวอย่าง ดังนี้

- มูลค่าความเสียหายที่เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวนเงินไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี

- มูลค่าความเสียหายที่เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวนเงินเกินกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี

- มูลค่าความเสียหายที่เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวนเงินเกินกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี

- มูลค่าความเสียหายที่เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวนเงินเกินกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

- มูลค่าความเสียหายที่เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวนเงินเกินกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป ต้องระวางโทษประหารชีวิต

ความเห็นของภาคประชาชน

๑. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินควรทำงานร่วมกับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เพราะจะได้ทำงานคล่องตัวมากขึ้น

๒. จำนวน ๔๐ คน เห็นด้วยที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ควรรับเรื่องร้องเรียนที่ยังมีช่องทางการแก้ไขหรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมได้ตามขั้นตอนของกฎหมาย หรือในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องร้องเรียนนั้นไว้แล้ว หากพบในภายหลังว่าเรื่องร้องเรียนที่รับไว้พิจารณานั้น ยังไม่ได้มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขหรือเยียวยาตามขั้นตอนของกฎหมาย ก็ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องร้องเรียนนั้นไปยังหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

๓. จำนวน ๓๐ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๒ เพราะการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนควรมีช่องทางมากขึ้น ความทุกข์ร้อนของประชาชนนั้น ไม่อาจรื้อได้ ควรได้รับการเยียวยาโดยด่วน ผู้ตรวจการแผ่นดินควรรับเรื่องไว้ทุกประเภทบางครั้งหน่วยงานของรัฐปฏิบัติล่าช้ามาก ชาวบ้านไม่ได้รับการแก้ไขทุกข์โดยเร็ว

๔. การตรวจสอบของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่โปร่งใส มีการยุติเรื่องร้องเรียนโดยมิชอบหรือให้ไปร้องเรียนหน่วยงานอื่นแทน

ผลการพิจารณาของกรรมาการร่างรัฐธรรมนูญ

- เนื่องจากการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องทุจริตเป็นกรณีที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐแล้ว จึงไม่อาจกำหนดตามความเห็นที่เสนอมาไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

- **ความเห็นในข้อ ๑ (ภาคประชาชน)** ซึ่งเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับองค์กรอิสระอื่นนั้น ได้มีการกำหนดเรื่องการประสานความร่วมมือและความช่วยเหลือกับองค์กรอิสระอื่นและกำหนดแนวทางการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อนกันไว้แล้วในมาตรา ๖

- **สำหรับความเห็นตามข้อ ๓ และข้อ ๔** นั้น เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินจะมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาในเชิงระบบมากกว่ารายกรณี การที่มาตรา ๓๖ กำหนดให้ส่งเรื่องให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจก็เพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดังกล่าวอยู่แล้วดำเนินการขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น และยังทำให้การทำงานไม่เกิดความซ้ำซ้อนกัน แต่อย่างไรก็ดี หากเห็นว่าเพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย กฎ หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบได้ ตรวจการแผ่นดินจะแสวงหาข้อเท็จจริงและศึกษาข้อมูลในเรื่องนั้นต่อไปก็ได้

มาตรา ๓๙ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

ความเห็นของภาคประชาชน

๑. จำนวน ๖๓ คน เห็นด้วยว่าหากคณะรัฐมนตรีไม่พิจารณาสั่งการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจในการเสนอเรื่องต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป

๒. จำนวน ๘ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๑ เพราะเป็นดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร

๓. จำนวน ๖๓ คน เห็นด้วยว่าควรกำหนดกลไกเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในลักษณะของการเปิดโอกาสให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถที่จะจัดทำรายงานเกี่ยวกับแนวทางการเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยไม่มีเหตุอันสมควร ในลักษณะของการจัดทำรายงานต่อสาธารณะ (Public Report) เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างแรงกดดันทางสังคม (Social Pressure) ต่อกระบวนการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔. จำนวน ๖ คน ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๓ เพราะเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและเสียเวลาในการเยียวยาแก้ไขปัญหาอื่น ๆ และบางกรณีเป็นกรณีที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายแต่การกดดันทางสังคมจะใช้ความรู้สึกโน้มเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหาบิดเบือนจากข้อเท็จจริงที่ควรจะเป็น

๕. ควรมีมาตรการในการบังคับในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามทีผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะ โดยมาตรการสุดท้ายควรแถลงต่อสื่อมวลชนเพื่อเปิดเผยให้สาธารณชนรับทราบ

ผลการพิจารณาของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

- **ความเห็นที่เสนอมาตามข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ และข้อ ๔** ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานนั้น เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๓๘ ที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นประจำทุกปี โดยในกรณีเร่งด่วนหรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินจะรายงานให้คณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภาหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องก็ได้ นั้น ก็เพื่อให้คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาสามารถกำกับและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน และเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินได้

- **สำหรับความเห็นตามข้อ ๕** ที่เสนอว่าควรมีมาตรการบังคับในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอนี้ของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น มาตรา ๓๓ ได้กำหนดไว้แล้วว่า ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องปรึกษาหารือร่วมกันแล้วไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามที่เห็นสมควร และให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว หากหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้ถือว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอันทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยเร็ว โดยให้ถือว่ารายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๑.๔.๓ สรุปการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายอย่างรอบด้าน

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

- เชิงบวก

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งหมายที่จะส่งเสริม สนับสนุน และให้คำแนะนำเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ซึ่งเมื่อมีการดำเนินการตามให้เป็นไปตามมาตรการดังกล่าวแล้วจะทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก ทำให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพที่เป็นภาระแก่ประชาชน อันจะเป็นการช่วยขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม และเป็นการลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ และเป็นการอำนวยความสะดวกสุขให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน

นอกจากนี้ การกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องประสานความร่วมมือและความช่วยเหลือกับองค์กรอิสระอื่น และกำหนดแนวทางการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน จะช่วยลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกับองค์กรอิสระอื่นอันจะช่วยประหยัดและลดค่าใช้จ่ายในด้านงบประมาณของรัฐ

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก

หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนทุกภาคส่วน

- เชิงลบ

ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ

หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือที่ไม่แจ้งผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทราบถึงปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินภายในเวลาที่กำหนด อาจต้องรับผิดชอบในทางกฎหมายฐานจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย อันทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

๑.๕ ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. มีดังนี้

๑. การกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีความชัดเจนมากขึ้นนั้น ทำให้สะท้อนถึงเจตนารมณ์ในการตั้งองค์กรอิสระที่ต้องมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง และทำให้เกิดความน่าเชื่อถือเทียบเท่าองค์กรอิสระของนานาชาติ และสามารถแก้ปัญหาของประเทศในส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบมากกว่าการมุ่งหาตัวผู้กระทำความผิด และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่ต้องรอให้มีผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับความไม่เป็นธรรมมาร้องเรียน

๓. ทำให้การปฏิบัติราชการของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก ทำให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพที่เป็นภาระแก่ประชาชน อันจะเป็นการช่วยจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม และเป็นการลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ และเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน

๔. เมื่อหน่วยงานของรัฐมีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพที่เป็นภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็นแล้ว การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ จะเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจะเกิดความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้มากยิ่งขึ้น

๕. ทำให้รัฐสามารถควบคุมและลดการสูญเสียงบประมาณโดยไม่จำเป็นได้มากขึ้น และเมื่อมีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ที่ก่อให้เกิดภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นแล้ว ก็จะช่วยลดภาระและงบประมาณที่สูญเสียไปกับการดำเนินการที่เป็น การเพิ่มขึ้นตอนโดยไม่จำเป็น รวมทั้งการกำหนดกรอบดุลพินิจในการตั้งอนุกรรมการเพื่อดำเนินการแทน คณะกรรมการได้นั้น กำหนดให้กระทำได้เฉพาะกรณีจำเป็นเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือมีการศึกษาในเรื่องใด โดยต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งต้องมีการกำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ ของการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยลดงบประมาณที่สูญเสียไปกับการตั้งอนุกรรมการ เกินความจำเป็น
